

СУТЬ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДжЕРЕЛА ЇХ ФОРМУВАННЯ

О. РЕБЕЦЬ, аспірант

*Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

Ключові слова: фінансові ресурси, грошові фонди, статутний капітал, прибуток, амортизаційні відрахування, позикові кошти, бюджетні асигнування.

Висвітлено сутність та класифікацію фінансових ресурсів підприємства. Визначено основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Розкрито необхідність у фінансових ресурсах та роль у діяльності підприємства.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвиток бізнесу набуває особливої динамічності. Для того щоб посісти своє місце на ринку й успішно працювати, підприємство має враховувати багато чинників, що впливають на його діяльність, планувати й прогнозувати власні кроки. Звичайно, досить важливе значення має професійна робота маркетингової служби.

Однак на сучасному етапі розвитку дедалі вагомішого значення набуває саме управління фінансовою системою, оскільки фінанси є базисним ресурсом, без якого неможливі функціонування й розвиток підприємства [1, с. 77].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансові ресурси – найбільш складна категорія, яка була досліджена в працях О.Д. Василика, В.І. Гребельного, Н.М. Гуляєвої, В.Г. Белоліпецького, Г.Г. Кірейцева, В.М. Родіонової, Є.М. Мниха, М.Г. Чумаченька, С.І. Шкарабана та інших вчених-економістів [2].

Незважаючи на значні здобутки у дослідженні зазначеної проблеми, існує низка суперечностей щодо сутності та ролі фінансових ресурсів у діяльності підприємства.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є визначення суті фінансових ресурсів підприємства та основних джерел їх формування.

Виклад основного матеріалу. Фінансові ресурси – це сума грошових доходів і надходжень, які перебувають у розпорядженні суб'єктів господарювання й призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат із розширеного відтворення та економічного стимулювання робітників.

Первісне формування фінансових ресурсів відбувається у момент створення підприємства, коли утворюється статутний фонд. Формування статутного капіталу, його ефективне використання, управління ним – одне з основних завдань фінансової служби підприємства. Його джерелом, залежно від організаційно-правових форм підприємства, виступають: акціонерний капітал, пайові внески членів кооперативів, бюджетні кошти, кошти юридичних і фізичних осіб. Статутний капітал підприємство змінює зазвичай за результатами роботи за рік. Збільшити (зменшити) статутний капітал можна за рахунок випуску в обіг

додаткових акцій (або вилучення з обігу якоїсь їх кількості), а також збільшенням (зменшенням) номіналу старих акцій.

Далі, у процесі функціонування підприємства, основним джерелом фінансових ресурсів виступають грошові доходи й находження у вигляді прибутку та амортизаційних відрахувань, стійких пасивів, надані фінансові ресурси та ін. [3].

Прибуток є формою фінансових ресурсів, прирощених (зароблених) підприємством у результаті його господарської діяльності. Його спрямовують насамперед на розвиток виробництва. Крім того, за рахунок прибутку здійснюють певні поточні затрати, які податкове законодавство не дозволяє відносити на валові витрати. Роль прибутку як фінансового ресурсу характеризує саме його використання на розширення виробництва. В умовах ринку стабільні позиції мають тільки ті підприємства, що постійно розвиваються. Можливості ж розвитку визначають масою отриманого прибутку.

Амортизаційні відрахування – це специфічний вид цільових фінансових ресурсів. У кругообігу коштів вони відображають перенесену на готову продукцію вартість основних засобів, їх знос у процесі експлуатації. З цих позицій – це витрати підприємства в певному виробничому циклі. Водночас у виручці від реалізації цю суму розглядають як цільовий дохід, призначений для простого відтворення основних засобів. Саме з цих позицій амортизаційні відрахування є фінансовими ресурсами підприємства, призначеними для відтворення зношених у процесі виробництва основних засобів. По суті, це поетапне повернення початкових фінансових ресурсів, вкладених в основні засоби, які можуть використовуватися у поточному році. За економічною сутністю амортизаційні відрахування мають забезпечити просте відтворення основних засобів.

Надані фінансові ресурси за характером використання подібні до власних, оскільки після їх надходження вони переходять у розпорядження підприємства. Водночас існують певні обмеження, адже такі кошти мають здебільшого цільовий характер.

Бюджетні асигнування можуть надаватися підприємствам (як правило, державним) у таких формах: бюджетні інвестиції; бюджетні кредити; державні дотації; державні субсидії.

Бюджетні інвестиції становлять собою виділення коштів на розвиток виробництва, насамперед у вигляді капітальних вкладень. Їх спрямовують у пріоритетні галузі й проекти, які визначають розвиток економіки країни загалом.

Бюджетні кредити є формою фінансової допомоги підприємствам у разі скрутного фінансового становища. Вони різняться від банківських відносно невисоким рівнем відсоткових ставок.

Державні дотації – це виділення коштів із бюджету на покриття збитків підприємств, як правило, у тому разі, коли збитковість є наслідком певної політики держави, наприклад цінової.

Державні субсидії – це виділення коштів із бюджету суб'єктам підприємницької діяльності на виконання певних завдань у межах різних державних програм [4].

Крім власних фінансових ресурсів, у діяльності підприємства широко використовують позикові та залучені кошти. До позикових коштів належать довгострокові (на термін не більше ніж один рік) та короткострокові кредити банків, а також довгострокові та короткострокові позики (крім банківських). Кредитування підприємств, тобто видача банками кредитів, слугує (особливо у торгівлі) необхідною умовою розвитку господарської діяльності. Принципи та умови кредитування: цільовий характер кредиту, терміновість, зворотність і платний характер. Це означає, що їх видають на конкретні цілі, на обмежений термін, за умови повернення та з оплатою за ставками за користування кредитом. Найважливішою умовою видачі кредиту підприємству є його кредитоспроможність, яку оцінюють на підставі перевірки балансу на ліквідність. Ліквідність – це здатність підприємства перетворити поточні активи, що є в його розпорядженні, на грошову готівку, необхідну для своєчасної оплати поточних короткострокових зобов'язань.

Залучені кошти – це кошти інших підприємств, які тимчасово залучені в оборот певного підприємства у зв'язку з існуючою системою розрахунків або її порушенням (кредиторська заборгованість постачальникам, заборгованість фінансовим органам за платежами, іншим кредиторам, доходи майбутніх періодів та ін.).

Значні фінансові ресурси можуть бути мобілізовані на фінансовому ринку за рахунок продажу цінних паперів [3].

Слід зазначити, що фінансові ресурси, які є в розпорядженні підприємства, складаються з коштів у фондовій і нефондовій формах.

Грошові фонди – це частина коштів, що мають цільове призначення. З їхньою допомогою забезпечують виробничу діяльність необхідними грошовими ресурсами, а також задовольняють потреби розширеного виробництва: фінансування науково-технічного прогресу, опанування і впровадження нової техніки, економічне стимулювання, розрахунки з бюджетом, банками. До таких фондів належать: статутний фонд, фонд оплати праці, розвитку підприємства, фонд соціального призначення, заохочення, резервний фонд тощо.

У нефондовій формі підприємство використовує кошти для виконання зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими організаціями. У нефондовій формі підприємства одержують дотації, субсидії, спонсорську допомогу. Фінансові ресурси в нефондовій формі не мають цільової спрямованості [1, с. 78-79].

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад і структуру фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу від обсягу фінансових ресурсів залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства. Наявність фінансових ресурсів, їх ефективне використання визначають фінансове благополуччя підприємства: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість.

У процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливе значення має структура їхніх джерел. Підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока питома вага залучених

коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства й вимагає додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів на акції, доходів на облігації, зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує фінансовий ризик [5].

Висновки. Отже, для вирішення проблем, які виникають у процесі формування і використання фінансових ресурсів підприємств, потрібна виважена, довгострокова політика держави щодо розвитку підприємництва та його ролі у піднесенні національної економіки, яка б спиралася на інтереси основних суб'єктів підприємницької діяльності, відповідала потребам основної частини населення і відображала реальний стан у вирішенні соціально-економічних проблем у країні. Економічно обгрунтоване використання податкових, інвестиційних і цінових механізмів сприятиме виходу з фінансової кризи, надходженню коштів до бюджету, збільшенню доходності підприємств.

Функціонування ринкової економічної системи в Україні можливе за умови зростання ефективності використання фінансових ресурсів. Використовувані ресурси, формуючи ресурсний потенціал окремого підприємства, є часткою ресурсного потенціалу економіки країни чи окремих її галузей. А ресурсне забезпечення окремих підприємств залежить від ресурсного насичення в країні загалом.

Бібліографічний список

1. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С. В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С.77- 81.
2. <http://eprints.ksame.kharkov.ua/1612/>
3. <http://www.grinchuk.lviv.ua/referat/1/1608.html>
4. http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,99999999/catid,100/id,1512/
5. <http://enbv.narod.ru/text/Econom/fp/str/05.html>
6. Стецюк П. А. Економічна суть фінансових ресурсів / П. А. Стецюк // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 129-143

Ребец О. Сущность финансовых ресурсов предприятия и источники их формирования

В статье отражены сущность и классификация финансовых ресурсов предприятия. Определяются основные источники формирования финансовых ресурсов предприятия. Раскрывается необходимость в финансовых ресурсах и их роль в деятельности предприятия.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, денежные фонды, уставный капитал, прибыль, амортизационные отчисления, заемные средства, бюджетные ассигнования.

Rebets O. The essence of financial resources and sources of their formation

This article describes the nature and classification of financial resources. The basic source of development of financial resources. They describe the need for financial resources and the role of the enterprise.

Key words: financial resources, money funds, capital, profits, depreciation, loan funds, budgetary allocations.